

Lashevskа G. About the competence-oriented test items in the learning experiment applied orientation.

In modern times the goal of chemical education at school is the formation of a competent person by means of a subject. One way to achieve it is a combination in learning an experiments, applied chemistry and competence-oriented test items.

Keywords: *educational experiment, applied chemistry, competence, test items, designing.*

Линьова І. О.

Київський університет імені Бориса Грінченка

ЗНО ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНЗ ЯКІСНИМ КОНТИНГЕНТОМ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена зовнішньому незалежному оцінюванню як інструменту забезпечення вищих навчальних закладів якісним контингентом студентів. Представлені результати порівняльного дослідження середнього балу ЗНО абітурієнтів і рівнів інтелектуального розвитку та логічності умовиводів студентів-першокурсників. Зроблені висновки щодо якісного відбору абітурієнтів за результатом середнього балу ЗНО.

Ключові слова: *забезпечення якості, ЗНО, оцінювання, ВНЗ (вищі навчальні заклади).*

Проблема якості освіти є пріоритетною для освітньої політики України. Якість вищої освіти України формують об'єктивні фактори: рівень підготовки абітурієнтів, кваліфікація та компетентність професорсько-викладацького складу ВНЗ, відповідність освітніх програм, матеріально-технічне та методичне забезпечення тощо [3, 6]. Ми розглянемо зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) як інструмент виявлення рівня підготовки абітурієнтів і відповідно – інструмент забезпечення вищих навчальних закладів (ВНЗ) якісним контингентом студентів.

Теоретико-прикладні основи проблеми якості освіти та управління якістю вищої освіти розкриваються у наукових дослідженнях іноземних та вітчизняних фахівців: Д. Гопкінза, А. Тайджмана, Т. Послтвейта, А. Новікова, М. Поташника, С. Калашнікової, В. Кременя, О. Кукліна, В. Лугового, Ж. Таланової та інших; проблемами вітчизняного моніторингу якості освіти опікуються наступні науковці: О. Боднар, В. Демчук, Г. Єльнікова, Т. Лукіна, О. Ляшенко, О. Марчок, О. Слюсаренко, О. Патрикеева, Н. Чепурна та інші. Але, незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених моніторингу якості освіти, подальшого дослідження потребує проблема забезпечення якості навчання у ВНЗ України шляхом ефективного відбору випускників загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ). Сьогодні одним із таких інструментів відбору є зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО), що повинно забезпечити вищу освіту якісним контингентом учнів.

Метою статті є проаналізувати ЗНО як інструмент забезпечення вищої освіти України якісним контингентом студентів.

Проблема якості освіти є пріоритетною для освітньої політики України. Якість вищої освіти України формують об'єктивні фактори: рівень підготовки абітурієнтів, кваліфікація та компетентність професорсько-викладацького складу ВНЗ, відповідність освітніх програм, матеріально-технічне та методичне забезпечення тощо. Ми розглянемо зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО) як інструмент визначення рівня підготовки абітурієнтів і відповідно – інструмент забезпечення вищих навчальних закладів (ВНЗ) якісним контингентом студентів.

Основні поняття, якими користується педагогічна діагностика, сформовані західною

педагогікою. Це, перш за все, такі поняття як *evaluation* (оцінювання як процес формування висновків на основі порівняння кількісних показників, отриманих із різних джерел, зі стандартами), *assessment* (оцінювання як процес обробки – систематизація, аналізування, узагальнення тощо чисельних показників, які виміряні відповідно до певних правил), *measurement* (вимірювання як процес присвоювання числового значення певній властивості особи відповідно до її кількісного прояву із застосуванням чітко визначених правил вимірювання), *testing* (тестування як метод вимірювання певних властивостей особи за допомогою тесту) [1, 11].

У процесі формування системи зовнішнього незалежного оцінювання в Україні широко використаний досвід інших країн світу, який у процесі багаторічної експериментальної роботи адаптований до українських умов та чинного законодавства. Системи зовнішнього оцінювання успішно функціонують у багатьох державах, які раніше входили до складу СРСР: Вірменії, Грузії, Казахстані, Киргизії, Молдові, Узбекистані, Росії тощо.

Зовнішнє оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти та охочих вступити до вищих навчальних закладів здійснюється більше як у 150 країнах світу та характеризується розмаїттям підходів. Проте спільним для них є те, що наприкінці загальної середньої освіти іспит для сертифікованого оцінювання випускників старшої школи, як правило, є зовнішнім. Так, у країнах ЄС свідоцтво про повну загальну середню освіту видається учням, які закінчили загальну середню школу і виконали встановлені вимоги. Це свідоцтво є мінімальною вимогою для допуску до здобуття подальшої освіти, зокрема вищої. У багатьох країнах таке свідоцтво видається на основі кінцевого іспиту, який проводить зовнішня інституція, зокрема: Чехії, Франції, Ірландії, Угорщині, Австрії, Португалії, Словенії, Словаччині, Фінляндії, Румунії та ін. У деяких країнах свідоцтво видається на основі кінцевого іспиту й оцінок, отриманих протягом року (останніх років): Бельгія, Данія, Німеччина, Греція, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Польща, Велика Британія, Ісландія, Норвегія, Болгарія та ін. [3, 32].

Практика проведення вступної кампанії у виші показала, що високий середній бал по ЗНО не завжди дійсно відображає готовність абітурієнта якісно навчатися у ВНЗ. В Інституті суспільства (Інститут лідерства та соціальних наук – до 2012 р.) Київського університету імені Бориса Грінченка проведено порівняльне дослідження з метою перевірити відповідність рівня середнього балу ЗНО по предметах абітурієнта його рівню інтелектуального розвитку (тест Айзенка) та рівня логічності умовиводів (без якої подальша наукова робота студента університету неможлива). В тестуваннях взяло участь 65 респондентів-першокурсників різних спеціальностей. Результати проведеного дослідження виглядали наступним чином (у табл. 1. наведені найбільш яскраві приклади невідповідності):

Таблиця 1

*Приклади результатів психодіагностичного обстеження
першокурсників інституту¹*

№	ПІБ*	середній бал по предметах ЗНО	рівень логічності умовиводів		інтелект	
			бали	рівень	IQ	рівень інтелектуального розвитку
1.	Б.	158,2	2	низький	103,63	середній
2.	В.	161,1	2	низький	84,52	занижена норма
3.	Г.	173,3	3	середній	128,2	високий
4.	Д.	173,4	5	високий	122,2	високий
5.	Ж.	178	4	добрий	125,47	високий
6.	К.	181	1	дуже низький	92,71	середній
7.	Л.	181,5	2	низький	92,71	середній
8.	П.	190,5	1	дуже низький	103,63	середній

* З етичних міркувань прізвища студентів, а також номери навчальних груп не вказуються

Отже, ми бачимо, що при високому середньому балі ЗНО (190, 5) студент має дуже низький рівень логічності та середній рівень інтелектуального розвитку. Таким чином можна зробити висновок, що абітурієнт дуже добре підготувався до складання ЗНО з обраних предметів (можливо працював з репетитором за програмою “натаскування” по предмету), але абсолютно не підготовлений до навчання в університеті. В іншому прикладі, абітурієнт не має високого балу за ЗНО (173, 4), але має найвищий бал (5), що відповідає високому рівню логічності умовиводів та високий рівень розвитку інтелекту (122, 2). Зведені результати порівняльного дослідження по першому курсу представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Зведені результати по курсу

Середній бал ЗНО			Рівень логічності умовиводів			Рівень розвитку інтелекту		
рівень	разом	%%	рівень	разом	%%	рівень	разом	%%
високий (180-200)	19	29,2	високий	1	1,5	високий	9	13,8
добрий (160-179)	27	41,5	добрий	4	6,1	добра норма	9	13,8
середній (150-159)	15	23,1	середній	12	18,4	середній	34	52,4
низький (140-149)	4	6,1	низький	28	43,1	занижена норма	10	15,3
дуже низький (124-139)	-	-	дуже низький	20	30,8	суміжний (пограничний)	3	4,6

¹ Таблиця складена на основі матеріалів дослідження С. І. Редька (заступника директора з науково-методичної роботи Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. псих. наук).

Таблиця ілюструє невідповідність високому балу за ЗНО рівню логічності умовиводів та рівню розвитку інтелекту студентів: з 29,2% абітурієнтів, що мали за ЗНО від 180 до 200 балів лише 1,5% мають високий рівень логічності умовиводів та 9% високий рівень розвитку інтелекту. Психодіагностичне дослідження, що триває декілька років поспіль, доводить, що біля 25% студентів першокурсників (погранична зона), які прийшли до Інституту з середніми та високими балами ЗНО мають дуже низький рівень логічності умовиводів та занижену норму інтелектуального розвитку, тобто не продемонстрували готовність до навчання у ВНЗ, відповідно не можуть якісно навчатися в університеті та залишають навчання протягом перших курсів.

Прагнення до відповідності європейським стандартам, що зумовило появу незалежного оцінювання, стало основою для подальшого розвитку системи освіти України. Упровадження 12-річної середньої освіти не відбулося, тому кращі випускники втратили можливість цілий рік цілеспрямовано готуватися до вступу на обрану спеціальність. Пріоритетні зміни мають відбутися в галузі вищої школи (наприклад, офіційно зробити перший курс адаптаційним та зараховувати більше абітурієнтів із розрахунку відрахування або переходу на інші спеціальності після першого курсу тих, хто виявився не готовим до якісного навчання), адже до ВНЗ мають готувати профільні заклади з орієнтацією на певну професійну діяльність, а ця умова об'єктивно не виконується. Цілеспрямована професійна підготовка дасть змогу випускати кваліфікованіших спеціалістів, адже зацікавленість їх закладатиметься ще в школі.

Основною проблемою ЗНО залишається якість тестових завдань. Завдання з різних предметів різної складності, некоректні формулювання запитань та відповідей, висока ймовірність складання тесту навмання; недоліки системи шкалювання та відсутність іспитів із творчих спеціальностей. Ще одним проблемним аспектом є неадаптованість тестових матеріалів зовнішнього незалежного оцінювання до потреб дітей із особливими освітніми потребами (зі збереженим інтелектом). Усереднені результати абітурієнтів не враховують їхніх індивідуальних здібностей та способу мислення, не дають можливість продемонструвати додаткову мотивацію та зацікавленість. Самі результати ЗНО не є остаточними, адже вступ до вищів відбувається й на основі бала атестату, який не завжди є релевантним очікуванням ВНЗ. Окрім того, кожен вищий навчальний заклад залишає за собою право збільшення прохідного балу з предметів, що належать до профільних. Головною метою підвищення прохідного балу з профільних предметів до 140-а є намагання якісно покращити контингент студентів вищих навчальних закладів.

Висновки. Отже, на основі проведеного порівняльного аналізу результатів психодіагностичного дослідження студентів-першокурсників та їхнього середнього балу ЗНО можна зробити висновок, що ЗНО не може бути єдиним інструментом забезпечення якісним контингентом студентів ВНЗ в Україні. Подальшого дослідження потребує механізми забезпечення якісного навчання у вищій школі та пошук інструментів відбору абітурієнтів, що мають високий рівень готовності до навчання у ВНЗ.

Использованная литература :

1. Основи педагогічного оцінювання / за заг. ред. І. Булах. – К. : Майстер-клас, 2005. – С. 11.
2. *Линьова І. О.* Моніторинг якості освіти (інклюзивний аспект) : навч. посіб. / І. О. Линьова. – К. : Київ. Ун-т. Ім. Б. Грінченка, 2012. – 52 с.
3. *Линьова І. О.* Основні аспекти зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості вищої освіти України / І. О. Линьова // Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Ялта (21-22 березня 2013 року). – Ялта : РВНЗ КГУ, 2013. – Ч. 1. – С. 3-7.

Линёва И. А. Внешнее независимое оценивание как инструмент обеспечения ВУЗов качественным контингентом студентов.

Статья посвящена внешнему независимому оцениванию как инструменту обеспечения высших образовательных учреждений качественным контингентом студентов. Представлены

результаты сравнительного анализа среднего балла ВНО абитуриентов и уровней интеллектуального развития и логичности умозаключений студентов-первокурсников. Автором сделан вывод, что ВНО не может быть инструментом качественного отбора контингента студентов, а может быть лишь частью механизма обеспечения качества подготовки абитуриентов.

Ключевые слова: обеспечение качества, ВНО (внешнее независимое оценивание), оценивание, ВОУ (высшее образовательное учреждение).

Lynova I. O. External testing as instrument of higher educational institutions qualitatively contingent of students.

The article is devoted to the external evaluation as an instrument of higher educational institutions qualitatively contingent of students. Also it presents the results of a comparative study of the External testing average score graduates and levels of intellectual development and logical reasoning first-year students. The author concluded that the External testing cannot be an instrument of qualitative selection of the contingent of students, and can only be the part of a mechanism ensuring quality of preparation applicants.

Keywords: Quality Assurance, Independent External testing (ZNO), assessment, High School.

Лісова Т. В., Милян А. І.
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя,
Львівський регіональний центр оцінювання якості освіти
(Ніжин, Львів, Україна)

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ТЕСТІВ ДЛЯ ШКАЛЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗНО

У статті за даними пробного інтернет-тестування, за змістом та формою максимально наближеного до реального, розглянуто можливість представлення результатів ЗНО на єдиній інтервальної шкалі для об'єктивного вимірювання рівнів підготовленості учасників тестування та складностей завдань за допомогою математичної моделі Partial Credit.

Ключові слова: модель Partial Credit, шкалювання, латентна характеристика, рівень підготовки учасника тестування, складність завдання.

Поряд із звітом про проведення зовнішнього незалежного оцінювання у 2013 році на сайті Українського центру оцінювання якості освіти розміщено застереження щодо неможливості використання звітних матеріалів (регіональних даних) для складання рейтингів загальноосвітніх навчальних закладів, яке останнім часом набуло неабиякої популярності. Результати ЗНО на сьогодні не можуть використовуватись і як надійне джерело моніторингу якості освіти, оскільки внаслідок використання методу еквіпроцентильної нормалізації при підрахунку тестових балів, цей вид оцінювання є повністю нормо-орієнтованим, а отже, окремі тестові бали не несуть жодної інформації про знання та вміння осіб, які отримали ці бали. Все ж громадськість не полишає мрія довідатись об'єктивну інформацію про стан освіти, про те, що повинні знати та вміти наші випускники і що ж насправді вони вміють та знають, який навчальний заклад може забезпечити якіснішу підготовку.

Використання даних ЗНО в більш повному обсязі з метою інформування громадськості про стан освіти, визначення змісту та основних напрямів освітньої політики, прогнозування динаміки та основних тенденцій її розвитку, вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо прийняття ефективних управлінських рішень в галузі освіти було б можливе завдяки застосуванню методів та моделей сучасної теорії тестів, яка дозволяє проводити об'єктивні вимірювання, інваріантні щодо контингенту учасників тестування та набору тестових завдань, на інтервальної шкалі, кожна точка якої може бути